

॥ १५ ॥ इतिसभापर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४० ॥ ॥५॥ ननुविभीषिकाभिर्बद्धीभिरित्यादिपंथोभगवन्निदापरत्वान्नभूतार्थवादः किंतुध्यानमात्रंध्येयसाहचर्यप्रापकं तच्चद्वेषेणापिकर्तव्यमित्यतिशयोक्तिमात्रं ध्यानविधेस्तावकं अन्यथाभगवन्निदाकृतावेनादीनांभगवन्निदयावेनो द्विजैस्तमसिपातितइत्यादिदोषस्मरणमनुपपन्नं स्याद्दृढदारण्यकपंचमेचब्रह्मविदंयाज्ञवल्क्यं द्विषतः शाकल्यस्यसद्योमृत्युरुक्तोऽस्मांचसंस्कारालाभेनदुर्गतिश्चसूचिता साक्षाद्ब्रह्मद्विषस्तुततोप्यधिकंदुःखंवक्तव्यं स्यात् अत्रचद्विषतोपिशिशुपालस्यापराधशतंक्षांत्वातस्मैभगवतासायुज्यंदत्तमित्युच्यते तस्मान्निदापंथः प्रकरणासंगतेर्भगवत्यसमवेतत्वाच्चाभूतार्थवादएव तथाहि त्रिविधोर्थवादः विरोधेगुणवादः स्यादनुवादोवधारिते भूतार्थवादस्तत्स्थानादर्थवादस्त्रिधामतइत्युक्तलक्षणः एतेषां क्रमादुदाहरणानि प्रजापतिरात्मनोवपामुदरिवदत् स्ववपोत्खननेद्रेहस्यैवनाशोभवतीत्यभूतार्थवादोयं अग्निर्वैहिमस्यभेषजं मेधातिथिहकाण्वायनंमेषोभूत्वेद्रोजहारेत्यादीनि तस्मादिहनिंदकस्यमुक्तिर्विरुद्धेत्यभूतार्थवादएव तिचेन्नतद्वल्कत्तस्यापिभारतस्यतथात्वापत्तेः अनन्यमतिप्रकरणबाधापत्तेश्चानर्थक्यप्रतिहतानांविपरीतंबलाबलमिति न्यायेनाकाशादिश्रुतिवन्निदाश्रुतिरपिगौण्यादत्याब्रह्मपरतयानेयेतियुक्तमुत्पश्यामः अ

वैशंपायनउवाच इतितस्यवचःश्रुत्वाततश्चेदिपतिर्नृपः ॥ भीष्मंरुक्माक्षरावाचःश्रावयामासभारत ॥ १५॥ इतिश्रीमहाभारतेसभापर्वणिशिशुपालवधपर्वणियुधिष्ठिराश्वासनेचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४० ॥ ॥५॥ शिशुपालउवाच विभीषिकाभिर्बद्धीभिर्भीषयन्सर्वपार्थिवान् ॥ नव्यपत्रपसेकस्माद्दृढः सन्कुलपांसनः ॥ १ ॥ युक्तमेतत्तृतीयायांप्रकृतौवर्त्ततात्वया ॥ वक्तुं धर्मादपेतार्थं त्वंहिसर्वकुरुत्तम ॥ २ ॥

तएवश्रीमद्भागवतेपिहरिनिदापंथःस्तुतिपरत्वेनैवव्याख्यातःश्रीधरस्वामिभिः एवंभीष्मेणबोधितःशिशुपालःस्वबोधमाविश्विकीर्षुभीष्मंतावन्महीकरोति विभीषिकाभिरिति हेनव्यपसः त्वंकुलपांसनंध्येदृढः सन्नः अस्मान्पार्थिवान्बद्धीभिर्विभीषिकाभिःभीषयन्कस्मादपसेइतियोजना नोतुंस्तोतुंयोग्यंनव्यंपातिगोपयतीतिहेनव्यपहेपरमेश्वरतत्त्वगूहनपर कुलपांकुलपतीनांकुलतारकाणांब्रह्मविदांमध्येदृढः सन्नः अस्मान्पार्थिवान्शरीराकारपरिणतपृथिवीमात्रनिष्ठान्पृथिव्यंशबाहुल्यात्शरीरस्यपृथिवीत्वं यच्छरीरंसापृथिवीतिश्रुतेश्च देहाभिमानयुक्तान् बद्धीभिर्नानाविधभेदवतीभिर्विभीषिकाभिः संसारभीतिहेतुभिः प्रमातृत्वमुखाभिः कर्तृत्वभोक्तृत्वादिभिः भीषयन्भीषयितुं किमितित्रपसे त्वयादृष्टेनास्माकंसंसारभयंप्रदर्शनीयमेवनतुतत्रास्माकमनधिकारमाशंक्यभीतिहरंतत्त्वंगोपनीयमित्यर्थः ॥ १ ॥ ननुवस्तुतत्त्वमपिउक्तमेवेत्याशंक्ययथाज्ञातंतथानोक्तमित्याह युक्तमिति तृतीयायांप्रकृतौवर्त्ततात्वयाएतदेवधर्मादपेतार्थंवक्तुंयुक्तमित्यन्वयः द्वेप्रकृतीपरिणामिन्यौमायातस्यांचित्पतिर्विबंश्च तृतीयाप्रकृतिस्त्वेतदुभयाध्यासाधिष्ठानंनिर्विशेषंवस्तुतत्रवर्त्ततावर्त्तमानेनतन्मात्रनिष्ठेतत्वया धर्मादपेतः मोक्षस्तस्याकर्मसाध्यत्वात्तदर्थं धर्मादित्यलुक्समासः मोक्षार्थेएतदेवतृतीयप्रकृतिरूपंवक्तुंयुक्तंननुसगुणं अस्माकंब्रह्मलोकांतस्योपासनाफलस्यानपेक्षितत्वादित्यर्थः एवंचयथाज्ञातंतथानोक्तमित्युक्तंभवति उक्तेर्येहेतुमाह त्वंहिसर्वकुरुत्तमइति ॥ २ ॥